

Քուսնը ՉԱՐԵՔԵԱՅԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի։

Տարեկան բաժանորդական է միայն չորս արծաթ մեծիս կանխիկ վճարելի, թէ մայրաքաղաքիս և իւր արտարձանաց և թէ գաւառայ համար։

Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուին։

Տեղական և գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ։

Հասը մէկ դրէ է, և կը գտնուի մասնաւորապէս Պահէ գարու-Սուճի Պօղոս աղայի խանութը։



Ծանուցման տողը 3 դրէ է մէկ անգամ համար։ Աւելի աման կըլլայ աւելի անգամներու համար։

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Արմաճանեան Կ. Պօլիս Պալլոք բազար Նաֆիէ խան վերի յարկ թիւ 16։

ADRESSE

H. S. Aladjadjian

Directeur du Journal Arménien **Phoxeq**

16 Nafie Han, Balouk Pazar

Constantinople.

Թիւ 1751

ՇԱԲԱԹ

1883 ՓԵՏՐՎԱՐ 26

ԱԶԳԱՅԻՆ

Զանգուարան Եւթիսէն և Անտոն Զաւարթ — Պատմական հին անցից վերաբերեալ՝ ձեռագիր գրքի մը մէջ՝ զոր բարեկամ մը տուաւ մեզ կարդալու համար, տեսանք նաեւ Եւթիսէնի զանգաւատան շինութեան պատմութիւնը՝ որ ոչ նուազ հետաքրքրական է։ Կը հրատարակեմք նոյնութեամբ։

« Ի 1101 թուին, յորում ի Կոստանդնուպոլիս էր Տ. Փիլիպպոս կաթողիկոսն Եւթիսէնի, էր և անդ հայ ազգաւ այլ ոմն քրիստոնեայ, որոյ անունն էր Անտոն Զաւարթ և էր ալ ի քաղաքէն Բուրսայոյ, որոյ տունն և անդիք և բնակութիւնն անդ ի Բուրսայ էր. այլ և Իզմիր քաղաքի ևս ունէր գտունս և զաւարանս՝ նաեւ ի Կոստանդնուպոլիս ունէր գտունս և զաւարանս հոյակապս և ոսկեօծս զարդարեալ երանգ երանգ գունովք։ Եւ էր այրս այս Անտոն Զաւարթ յոյժ երեսելի և հոշակեալ այնքան, մինչ զի յայտնի էր ի դուռն թագաւորին օսմանցոց նաեւ ի հեռաւոր աշխարհս Քրտանկաց արարոյց, զի կարի բնաւէտ և վարժամ էր ստացուածովք. և էր իւր գործն վաճառականութիւն. որոյ պատճառն է երբեմն ժամանակաւ ի Կոստանդնուպոլիս լինէր և երբեմն Իզմիրն լինէր որ է Իզմիր և յաւուրս յորում էր Փիլիպպոս կաթողիկոսն ի Կոստանդնուպոլիս պատահեցաւ և անդ լինիլ Անտոն Զաւարթ, որոյ տեսնելով զառաքելաշնորհ վարդապետութիւն, և զմարտակենցաղ քաղաքավարութիւն տեսան Փիլիպպոսի կապեալ եղև ի սէր նորին Զաւարթն. ընդ որում ասաց տէր Փիլիպպոսն վասն զի յատուած պետականէ ամենայն ինչ անպակաս պարգևեալ է քեզ. եթէ ընդ յորովութիւն և թէ ծառայից բազմութիւն եթէ անուան մեծութիւն. արդ հարկ է քեզ զի ըստ արգոյաւոր անուան քում երեսելի իշխատակ թողցես քեզ յերկրի յորոց մինն այս է որ առաջի կայ քեզ որ է զանգաւատունն յԵւթիսէնի որ կարի հարկաւոր է և ոչ գոյ. արդ կամի՞մ զի զայն պակասութիւն արդոյ աթուոյն գու կատարեալ

լցուցես. իսկ Զաւարթն մեծաւորախումբեամբ և կամակարիւ խնամարհեալ ի հրամանս Հայրապետին յանձն էաւ կատարել զհայցուած նորին զոր և ասաց առ հայրապետն որովհետեւ այդպէս է յօժարութիւն կամաց քոյն, նաեւ հարկաւոր է որոյ տնութեան Եւթիսէնի յիմն կողմանէ գու լիցիս ինձ երեսելիսն և հայր. օգնութեամբն Աստուծոյ, ի ժամանակն քո ի Սուրբ Եւթիսէնի որքան բաւ է և անոր ժէ յօժարութիւն մտաց քոց, լայն և ընդարձակ, հաստահեղցիս և բարձրաշէն գեղեցիկաբանիւ նկարակերտութեամբ ձեռնարկեալ շինեցես, և զամենայն ծախ գանձուց որ անդ լինի եւ լիով և յօժարութեամբ նաեւ տաւելեալ հաստացանեմ։ Արդ այսու պայմանաւ յորժամ եհաս Փիլիպպոս կաթողիկոսն ի Ս. Եւթիսէնի, զսկզբն արար շինութեան զանգաւատանն, որոյ ըսկիցն և հիմնարկութիւն եղև ի թուականիս մերում հազար և հարիւր և երեք յաւուրս աղու հացից յարեմանից կողմն մեծի տաճարին Աստուծոյ սրբոյ Եւթիսէնի ի վերայ արեմանեան դրան նորին հուպ և կից նորին որմոյ, և յամեն յայնմիկ բարձրացաւ շէնքն մինչև կապեցան ներքին կամարքն և ժամանեաց ի վերայ ձմեռն և փոխեցաւ թուականն ի հազար և հարիւր չորս. և յորժամ հասին ի Մարտի ամիսն ի հինգերորդումն կիրակին աղուհացիցն, եղև վախճան մեծի Հայրապետին Տեառն Փիլիպպոսի կաթողիկոսին և խանդաբեալ խախտեցաւ շինումն զանգաւատանն. քանզի իշխան քաղաքին երեսնու որ էր Լաւրեկի սրդի Մահաւանտն խանն. թէպէտ ընծայիւք և բազմք խնդրանք խնդրեաց ի նմանէ կաթողիկոսն Փիլիպպոսն զհրաման վասն շինութեան զանգաւատանն, սակայն ոչ լուաւ նմա խանն, բայց կաթողիկոսն որպէս և էր յոյս նորա հաստատուն առ Աստուած, նովին յուսով էարկ զհիմն զանգաւատանն և սկսաւ շինել և յորժամ վախճանեցաւ կաթողիկոսն Փիլիպպոս մնաց կիսաշէն զանգաւատունն վասն չարութեան

թեան խանին. զի հանապաղ տեսէր թէ ոչ թաղում շէն զզանգաւատունն, այլ քակեցոց եւմդնա։ Եւ յամեն յայնմիկ, նախախնամեցն Աստուծ պահեաց զզանգաւատունն և զխանն քաղեաց քանզի անուանիք և մեծագոյնք իշխանք առաքեցան ի թագաւորն ի յերկրորդ Շահաբասէն յաշխարհս արարադեան վասն թագաւորականաց գործաւորութեանց. և վասն գողողից բարուց իւրոց Մահաւան Դուլի խանն ի չմարդի համարեալ անպատիւ սնէր զիշխանն և զաւարէր զնոս. և այնքան արար մինչ զայրացոյց զիրտ իշխանացն. և նոքա յորժամ գնացին առ թագաւորն սկսան ամբաստանութիւն տանել զխանն. վասն որոյ ցատեալ թագաւորն ի վերայ խանին և ընկէց զնա իշխանութիւնէն և յափշտակեալ կողոպտեաց զամենայն ստացուածս նորա և կապանք տարաւ ի ըմպաշան քաղաք և զայլ ոմն ի թագաւորականաց ծառայիցն առաքեաց յերեսն քաղաք իշխող որոյ անուն էր Նաշաֆ Դուլի խան. առ որ մատուցեալ Տէր Յակոբ կաթողիկոսն և ի բազում աւուրս երթեւեկութիւն տանելով ի դուռն նորա և զբաղում գոսկի և զարծաթ տալով նմա և նորին իշխանացն, հաղիւ թէ էաւ հրաման շինութեան զանգաւատանն. արդ մինչև այս ամենայն լեալ զբաւեցաւ փոխեցաւ թուականն և եհաս մինչև ի հազար հարիւր և վեց և յյուլիսի ամիսն և ապա այնուհետեւ սկսան շինել մինչև ցկատարումն. զարմանալեալ արուեստիւ յորնաղանիւ նկարակերտութեամբ քանդակեալ ի վեմն յամենեան պատշաճաւոր տեղիս տեսակց զանազանից կենդանեաց զաղանաց անասնոց թռչնոց բուսոց և տնկոց. այլ և յօրինուած շինութեան յոյժ գեղեցկայարմար, խարիւն և սիւնքն և խոյակքն և կամարքն և այլքն ամենեւեան և յաւուրս օրհնութեան նորա անուանեցին Սուրբ Հրեշտակապետ խորհրդով Գարիէլեան փողոյն որ ի բարձանց գոյնէ։ Եւ կատարումն զանգաւատանն եղև հազար հարիւր և

հօթն թուին և ի տօնի Խաչիկեացին օրհնեցին զխան որ ի գլխին զանգաւատանն և քակեցին և զիսկալէն։ Արդ ստոյգ պատմութիւն զանգաւատանն այս է, թէպէտ ի վերայ նորին թուականն այլապէս են։

« Եւ որքան եկաց Փիլիպպոս կաթողիկոսն ի վերայ Երկրի, թէ ի ժամանակս վարդապետութեան իւրոյ՝ և թէ, ի ժամանակն կաթողիկոսութեան անգաւար և անխափան արար ի գործեաց նա զարդիւնս ի մէջ աշխարհի և մանաւանդ բարձրագահ աթոռն Ս. Եւթիսէնի սուրբ առաւել հաստատեցաւ և փարթմացաւ եկեղեցականաւ անօթով սկսելով և արծաթով և մեծադնիք զգետաւիք. և պատուականք գրեմք վարդապետականք բազմք նոյնպէս և մարմնաւորք սպասիւք, և կահիւք պղնձեղինք և բրդեղինք և այլք այսպիսեօք. այլ և հոյք անրանից կենդանեաց ուղտք. և ջորիք և ջորիք մատակ ձիոյ և ջորիք խաչանց և անդէսցայլ արտս և այլիս բուրաստանք. այլ և բազմազանիւ կերպիւ հողեւորաւ և մարմնաւորաւ արդեամբ օգտակար լինէր աշխարհի զի իրեւ զերեդ ամուր էր նա շուրջ զազգիւն հայոց. վասն զի ամենեւեան ներհակքն ակոյեանք որք իրեւ զլեառն հօր ընդգէմ կային, ամենեւեան խորտակեալք ի միջոյ բարձան. եթէ եկեղեցականք. և եթէ աշխարհականք և թէ փառաւոր իշխանք. Եւ եկաց նա ի վերայ երկրի մինչև ի ժամանակն ծերութեան լեալ ամաց վաթսուն և երկոց արգոյաւոր և մեծաշուք առաջի ամենից ազգաց և աղանց հայոց հառմոց վրաց օսմանցոց և պարսկց մեծամեծաց իշխանաց նաեւ թագաւորաց իսկ։ Եւ ի մերձակայ աւուրս վախճանի իւրոյ Տ. Փիլիպպոս կաթողիկոսն էր ի Սուրբ Եւթիսէնի յաւուրս աղուհացիցն ի յորրորդումն կիրակեկէն և ըստ հանապաղորդեան սովորութեան իւրում նստաւ յաթոռ և սկսաւ զքարոզ այնք կիրակեկէն որոյ բնաբանն էր Սյր մի էր մեծատուն որոյ էր անանս և եղև

զնամանէ ամբաստանութիւն . և մեկնելով եհաս ի բանն յայն որ ասէ , ո՛չ եւս կարես լինիլ անտես և աստէն վերջ արար բանին , և յաւուրն երկրորդի որ էր երկուշարթի օր տկարացաւ և անկաւ ի մահիւն . Ժողովեցան առ նա ամենեքեան միաբանքն աշակերտքն իւր հարցանէին վասն տկարութեան որոց պատասխանեալ տապ՝ այս է վերջին տկարութիւն իմ , որ ոչ եւս յառնեմ յառողջութիւն քանդի մինչ ասէի զքարոզն , իբրեւ հասի ի բանն որ ասաց . ո՛չ եւս կարես լինիլ անտես , թուեցաւ ինձ որպէս թէ յայլմէ յուսմէ ազդեցաւ ի սիրտս իմ , թէ ոչ ապրիս մարմնաւորօք կենօք՝ և այլ ևս ոչ անտեսես ի տանն Աստուծոյ , այլ վճարիս մահուամբ . և մնաց տկար մինչեւ եհաս ի հինգերորդումն կիրակէն և յայնմ գիշերի գէպ ի լոյս առաւօտուն սկսաւ հոգեւ վարիլ . ինքն եւս գիտաց որ հոգեւ վարի է վասն որոյ հանապազ գողցիս և զօրհնաբանութիւնս Աստուծոյ ունէր ի բերան իւր ասելով արդ արձակեալ զծառայս քո տէր քսա բանի քում ի խաղաղութիւն , աւանդեաց զսրբանեալ հոգին իւր ի ձեռն Աստուծոյ՝ Սուրբ Հայրապետն Փիլիպպոս :

Երեսփոխան էֆէնտիներն , թէ եւ որոշեալ ժամանակէն բաւական ուշ , բայց վերջապէս մեծագոյն մասամբ ի ժողով դումարեցան երէկ , ընդ նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սիմէոն սրբազանի , որովհետեւ Ս. Պատրիարք բացակայ էր : Ժողովն գործողութեան երկար ժամանակ Այլազեանի խնդրով զրազիլ հարկադրուեցաւ : Կարգացուեան վարչութեան գիրն և Այլազեանի մէկ երկար նամակն , և ներքին գործոց նախարարութեան կողմանէ Պատրիարքարան զրկուած մէկ պաշտօնագիրն՝ որով անյապաղ ծանօթութիւն ուղղուած է այս խնդրոյն համար : Յետ բազում գիտողութեանց՝ որոշուեցաւ խնդիրն առ վարչութիւնն դարձունել , և զնոյն ինքն Այլազեան գաղարկեցունել երեսփոխանութեանէ՝ Կարսի վիճակէն ընտրուած և Կարս Ռուսիոյ անցած լինելով : Ընականաբար Կարսի երեսփոխանութիւնն ալ ջնջուած լինելուն պատճառաւ : Ժողովն իփէկճեան համբարձում էֆէնտի մէկ նամակին պատճառաւ ալ ժամավաճառ եղաւ . թէպէտ նախորդ նստին մէջ փակուած է այս խնդիրն իփէկճեան էֆէնտի երեսփոխանութեանէ ըստ օրինի դադարեալ համարուելով , և նորա տեղ կատարուած ընտրութիւնը

վաւերացուելով , սակայն որովհետեւ իփէկճեան էֆէնտի այս անգամ դարձեալ կանգնէր թէ ինքը իւր առժամանակեայ ուղեւորութիւնը գրով ծանուցած է Մայր գիւնին , մասնաժողով մը ընտրուեցաւ միայն այս պարաբազայն քննելու համար : Օրակարգին անցնելով ապա , առաջին ատենապետի ընտրութեան խնդիրը կտեսնուէր անմիջապէս , սակայն ժողովն նկատելով որ սահմանադրական տարեգումին եղող Մայրն և հետեւաբար նոր ընտրութեանց ժամանակն մերձ է , որառջաճ դատեց խնդրել երկրորդ ատենապետ Տոքթոր Թիւրաքեան էֆէնտիէն , որ չարունակէ մինչեւ նոյն ժամանակն : Բոլորովին ապարդիւն չհամարուիր ազգային ժողովոյ երէկուան նիստն : Նորընտիր երեսփոխան Նոբատունկեան Գարբիէլ էֆէնտիի գրաւոր առաջարկութեան վրայ , որոշուեցաւ յանձնարարել ազգային վարչութեան , որ ի դիմաց ազգային ժողովոյ Հայոց Թուրքիոյ՝ փափաք յայտնէ առ Սինհոդն էջմիածնի , կաթողիկոսական ընտրութեան գործն փութացնելու համար , և կատարուած բանակցութեան վրայ մանրամասն տեղեկութիւն տրուի ազգային ժողովոյ յառաջիկայ նստին : Պէտք էր այս որոշումն , վասն զի կըսուէր թէ Սինհոդը կուզէ մինչեւ 1884 ի խորեքը յետաձգել ընտրութեան գործը , մինչդեռ էջմիածնի վարչական խառնաշփոթ վիճակն , որոյ չէ թէ տարի մը այլ օր մը իսկ մնալն վնասակարադոյն է ազգային շահույճի : Իրաւանց և սեպհականութեանց , չներէր որ այդ չափ երկարաձգի ընտրութեան գործն : Արդէն քանիցս բաւական պարագայիւր գրած ըլլալով այս կարեւոր խնդրոյն վրայ , այս առթիւ ալ կըրկուէր պէտք չեմք տեսներ : Գոհ եմք որ ազգային ժողովն կմտնէ խնդրոյն մէջ , և կյուսումը թէ լրջութեամբ՝ շրջահայեցութեամբ ու խոհմութեամբ ընթանալով կանօրինէ ինչ որ կարելի ու պատշաճ է :

Տեսեալեան խորհրդոյ չորեքշաբթի աւուր նիստն հետեւեալ արդիւնքն ունեցաւ : Ըստ առաջարկութեան ատենապետ Գարբիէլ էֆ. ի Նորատունկեան՝ որոշուեց է ազգահամարի և բաշխման հրահանգներ հաղորդել մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդոյ , և անմիջապէս գործադրել 1881 ին յազգային ժողովոյ հաստատեալ կեդրոնական արոց օրէնքն , մէն մի թաղերու մէջ Տեսեալեան խորհրդոյ ներկայացուցիչներ նշանակելով : Ու

որոշուեց է վերջ ալ թաղային հաշուոց խառնակ և անկանոն վիճակին (քիչ բացառութեամբ) և բոլոր եկեղեցեաց հաշուակալութիւնն միօրինակ ձեւի վերածել . հետեւաբար՝ Տիւրքիէի եւ Թորքոմեան էֆէնտիներէ յանձնաժողով մը կազմուեց , ծրագրելու պաշտօնով թէ թաղական խորհուրդք քանի՞ տեսակ տոմար պարտին գործածել , ինչ ձեւով՝ բաժանմամբ և եղանակաւ պէտք է արձանագրել եւ եւմոյց հաշիւներն և պատրաստել տարեկան հաշուեցոյցն : Տեսեալեան խորհուրդը , յետ տեսնելոյ սոյն ծրագիրն , անմիջապէս թաղական խորհրդոյ պիտի հաղորդէ պէտք եղած հրահանգներն : Սոյն նստին մէջ կարեւոր կարգադրութիւն մ'ալ եղած է . Պատրիարքարանի երկաթեայ տրեղը յատկացունել միայն աւանդից պաշտօնութեան և անոր բանալիներն երկու խորհրդակնոց տարամադրութեան ներքեւ գնելով՝ ի հարկին բաժնալ ինքնակալութեան պատրիարքական փոխանորդի և կեդրոնական համարակալի : Ընդ մին հրահանգ արուեց է քննել մինչեւ յայսօր գտնուած աւանդից վիճակն , ի գիր առնուլ և օրինաւոր եղանակաւ արձանագրել յատուկ տուեալի մը մէջ և հետեւեալ շարունակել գալիք աւանդից արձանագրութիւնն : Նոյն օրը Տեսեալեան խորհուրդն ինկատի առնելով ընդհանուր ազգահամարի խնդիրն ալ , և կեդրոնական արոց ազգահամարի խնդրոյն հետ յարակից գրաւներով , որոշեց է յառաջիկայ նստին ի քննին առնուլ ամուսնութեանց՝ ծննդոց ու վախճանմանց վկայագրոց խնդիրն ալ : Յետ այսորիկ , կարեւոր դատուեց է առաջարկել Բաղաքական ժողովոյ , որ փոխհանդիս և դրամատէր ազգայիններէ յանձնաժողով մը կազմուի՝ ազգային դաժնազան դրամներն գանձելու և պաշտօններ համար : Այս ընդհանուր խնդիրներէն զատ , կարգ մը անհատական՝ կտակային և հաշուական , ինչպէս Գորակէօմբիւի արդէն ծանուցեալ խնդրով զբաղելով՝ քանի մը անօրինութիւններ ըրեր , և Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյ թաղական հաշիւներն վաւերացուցեր է :

Տրագիդունէն՝ Փետր. 18 թուով : Իբր երեք ու կէս ամիս բացակայութենէ մը յետոյ վերջապէս ամուսն 9 ին տեղս ժամանեց տեղւոյս բարեխնամ Ս. Առաջնորդը : Նորին Սրբազնութիւնը գիմնարկելու անգղուպ եռանդ եամբ փութաց ժողովուրդ

դը ի նուամաստոյց՝ տալ յառաջնորդարան կղիմէին ի համարը Սուրբ Աջոյն և ի խնդակցութիւն ողջամբ վերադարձին : Այցեւալ կիրակի՝ ամուսն 13 ին , յեկեղեցւոյ կարգացուեցաւ պատրիարքական օրհնաւաք կննդակը . յետ ընթերցման , առաջնորդ հայրը Բարձրաշնորհ Ս. Պատրիարքի հայրական ողջոյնն ու օրհնութիւնը ժողովրդեան հաղորդելով՝ կննդակի պարունակութիւնը բացատրեց : Տեղւոյս Գաւառական Ուսումնական խորհուրդը գիւղօրէից վարժարանաց վիճակն ալ վաղու եւս խորհրդաժողովեան աւարկայ ըրած էր . վերջապէս այս օրերս առաւել քան զեւս կարեւորութիւն տալով ծրագիր մը պատրաստեց , հինգ տարւոյ շրջանի վերածեալ և գիւղի դասատուները կոչելով որք տանի չափ ներկայացան , ծրագրի պարունակութիւնը նոյա կարգալին և օգուտներն բացատրելէն զինի գործադրութիւնը պահանջեց . ի սկզբան մի քանիներու կողմանէ ինչ ինչ առարկութիւնք եղան թէ և , բայց վերջապէս խառնացան գործադրել : Հին գրութիւնը՝ որ զմեռելեան կիրակի , մէկ կողմ թողուլ , և սոյն գեղեցիկ առթիւն օգուտ քաղել հարկ է : Եւր գիւղացի պատուարժան պաշտօնակիցը զայս լաւ թող ի միտ առնեն : »

Տ. Պ. — Տիւրքի Մեղու Հայաստանի լրագրոյ Փետր. 9 ի թերթին մէջ մեծաւ ուրախութեամբ կարդացինք՝ Նորհախիջանէն Յուլի 27 ին գրուած հետեւեալ նամակը , որ անտարակոյս բոլոր կրթական ազգայնաց ալ ամենամեծ գոհութիւն պիտի պատճառէ :

« Նախիջեանի Պ. քաղաքապետը նորերս ազգային գործով մը յատուկ հեռագրաւ հրաւիրեցաւ Ստաւրօպօլ քաղաքը խորհրդակցելու Բարդուղիմէոս փօփով հայազգի հոգաւար վաճառականին հետ Նախիջեանի մէջ սեպհական ծախքով իւր անուամբ բացուելիք գիշերօթիկ վարժարանին համար :

« Քաղաքապետը առանց ժամանակ կորցնելու չնայելով իւր անձնական և քաղաքական գործովը ծանրաբեռնուելոյն իսկոյն ճանապարհ ելաւ դէպի Ստաւրօպօլ և մեծ յոյս ունէր այդ ազգային նշանաւոր գործը յաջողութեամբ գլուխ բերելու :

« Իշխաններ է Պ. Գալիթ փօփօփի տունը , միւս օրը քաղաքին օտարազգի իշխանները և պաշտօնական անձինք , ինչպէս նաեւ տեղական հայ հասարակութիւնը , այցելութեամբ մեծաբեր են զինքը արժանաւայել

յարգանք: Քաղաքապետը իւր հետք տարած ունէր տէրութեան զանազան վարժարանաց ծրարները և այլ կանոնադրութիւնները զորս ցոյց տալով Պ. Փօփօզին աշխատեւ է, որ առանց խնայելու, իբրեւ միանգամ կատարելու գործ, այն առաջարկեալ ծրագիրներէն ամենալաւը ընտրէ իւր անունը մշտնջենաութեւն նախընտանի հայ հասարակութեան և ընդհանուր ազգի առաջին և միանգամայն այն վըսեմ բարեգործութեամբը բարի օրինակ դառնայ այնպիսի ազգային գործոց բարի գգացմանը արժարժեալ ազգիս բարե-նախանձ ազգասիրաց սիրտերուն մէջ: Պ. Փօփօզը ամենայն սիրով ընելով քաղաքապետի առաջարկութեան օգտակարութիւնը կրնազունի նրա խնդիրը կատարել և կխոստանայ 300,000 ռուբլի այժմանից տարւ տարի ժամանակաւ իւր սեպհական արգեանց ձգել յոսկոսեօք տէրութեան գրամատունը, և ապա ձեռք զարնել այն վսեմ և ազգաշահ հաստատութեան հիմնարկութեան նախապատրաստութեանը: Քաղաքապետը ամենայն խաւարհութեամբ ընդունելով յօդուտ նախընտանու ժողովրդական ազգասէր Պ. Փօփօզի առաջարկած մեծածախ մշտնջենական նըսեւըը շնորհակալութեամբ ետ կգառնայ իւր հայրենիքը այս ուրախառիթ աւետիսը հազար-գիւր իւր քաղաքակիցներուն: Առաքինի գործ և բիւր շընորհակալութեանց և գրուած տեսաց արժանի Պ. Փօփօզի ազգային լուսաւորութեան արած զոհարելութիւնը. որ նա հնա-յեղով իւր վաճառականութեան մէջ ունեցած անկշռելի ձգտումներուն, միմիայն լսելով բարե-սէր անձանց բարի խորհուրդները համակրեց արդի ուսման և կրթութեան անժխտելի օգուտը, ուստի և ազգային փրկութեան սեղանայն յօժարակամ միանը-ուագ ուսումնաձառալ նուէր զոհեց նախ իր բարի օրինակ գործով ազգասիրաց անուն ժառանգել ցանկացողաց, երկրորդ ի միմիայնութիւն և յանձնի ուրախութիւն նախընտանցոց և երրորդ յիրաւի մշտնջենաւոր յիշատակ ընդհանուր ազգիս մէջ, որի կատարմանը և մենք մեր կողմանէ հոգեւով կցանկամք:

ԱՅԼԵՒ ԱՅԼԻՔ

* Օգոստ. Սուլթանը հրամայեւ է իւր հովանաւորութեան ներքեւ 100 անկողնոց հիւանդանոց մը կառուցանել, գետինը՝ շինութեան և հանապազօրեաց ծախքը կայսերական դանձէն

արուելու պայմանաւ: Պէտք եւ զած ծրագրոյն խմբագրութիւնը օսմանեան Պանքային տնօրէն Պ. Թօթըրը յանձնուել է, իսկ գործադրութեան պաշտօնը՝ Գաղազեան Յակօբ և Միւնիր էֆէն-ալինքը: * Օգոստ. Սուլթանը 100 լիւրա նուիրեւ է ի նպատակ կարօտ ուղղելոց Գերմանիոյ: * Հոշակաւոր Էֆէն Ուպէյ-տուլլահ Իսկէնտէրունէն ճանաչեւ է Մէտինէ երթալու համար: * Ըստ Նեօլօղօսի՝ Մուսանիւ-յէն Պրուտա երկաթուղի շինելու արտօնութիւն կը արուի մօտերս: * Ռուսիոյ կառավարութիւնը 500 արծաթ լուպլի նուիրեւ է Պօլոյ յունական բարեպաշտու-կան հաստատութեանց համար: * Ֆրիլիպէի մէջ երկրագործա-կան վաճառականական եւ արհեստական շաքարածեղի մը հըրտարակիւ սկսեւ է, իսկ ք. յոյն պուլղար եւ գաղղական լեզուօք: * Թրքական նախակրթական վարժարանաց մէջ զմէկին եւայլն գործածել արգիւրեւ է: Մեր ազգային վարժարանաց համար ալ պէտք է այս արգելքը: * Իզմիլի մէջ գաղղականք մը կրթի մը եւ ծաղկոց մը կշինեն: * Յունաստանի թագաւորը պատուանշան ընծայեւ է Մէլա-նիկի կուսակալին: * Կէյլէի Միլիտարիէն Փեար. 13 թուով կղբեն, թէ այս օրե-րը շարունակ ձիւն կուգայ, եւ թէ՛ ամառս 10 ին լուսնալու գի-շերը Կէյլէի բանտէն եօթը շըթ-թայակալ բանտարկեալք փա-խած, և չորսը միայն բռնուած են, որոց մէջ չէ Սարաճէի Լա-զին տղան, եւ կկարծուի որ չբռնուի նա որ նշանաւոր մար-դասպան մ'է: Բանտին, պատը գրեւն ծախուած ըլլալով կկար-ծուի թէ բանտարկելոց գործա-կիցք աշխատած են նոյս փա-խուստն դիւրացնելու համար: * Սպանիոյ հարաւային կողմն յուլեալ է: 10000 էն աւելի մարդիկ ընկերացած՝ կարուածա-տիրութեան եւ քաղաքային ի-րաւանց համար նոր օրէնքներ կպահանջեն: Այս ընկերակա-լութիւնը որոշեւ է իւր նպատակին հասնելու համար ամեն եղեւն գործել, գործութիւն, աւարա-ռութիւն, սպանութիւն, եւ մինչեւ իսկ երկրին հաստատութեան գլխաւոր աղբիւրն եղող այգի-ներն աւերել խանգարել են հաղարաւոր մարդոց ձեռքօք: Կառավարութիւնը զրադեալ է եւ բազում ձերբակալութիւնք կը ըլ-լան: * Գաղիոյ նորընտիր նախարա-րութեան անկողնէն վիճակն՝ յու-ճախ ազգային ժողովէն վստա-հութեան քուէ ուղեւէն ալ կը

մակարեւուի, վերջին անգամ տրուած վստահութեան քուէն 307 ելեւ է ընդդէմ 182 ի: Թէեւ մեծագոյն մասն ի նպատակ նախարարութեան է, սակայն ընդդիմադրաց քուէն ալ այն-չափ աննշան չէ եւ կրնայ քիչ ժամանակի մէջ աճիլ: * Բուսանիոյ ազգային ժողովը, ըստ առաջարկութեան կառավա-րութեան, 12 միլիոն ֆրանք յատկացուց ամբողջութեան շինու-թեան համար: * Գերմանիոյ գլխաւորական նա-խարարն հրաժարած ըլլալով՝ կայսրէն ընդունուել է: Սա 8-9 տարիէ հետէ կմաքառէր ազգային ժողովոյ հետ, եւ անց-կաներն գոչած էր, թէ կամ զօրքը եւ կամ այս ժողովը ցըր-ուելու է: * * * Նորատի թունուղղուհի մը՝ որ վախճանեալ Պէյլին գուստրն եմ կրնէ եղեր, Փա-րիզի հիւանդանոցին մէջ ցաւովի գիւրտածով մը մեռել է ի հա-սակի 18 ամոց: Միտիտա կը գործածէ եղեր. սիկաւային էլիզի միւսին բեհեղայ շըթա-գգեստին վրայ ինալով բռնկել է, և օդնութիւնք ու չհասնե-լուն պատճառաւ մարմինը այ-րելով՝ մեծ տանջանքով վշեւ է հոգին, հնգամեայ երեխայ մը թողլով: * * * Ժառանգական յիմարու-թեան նոր գէպք մը, երկու տա-րի յառաջ ի Փարիզ մահուան գառապարտեցաւ երիտաւորգ-ճիւնալ մը՝ որ փոքրիկ աղջիկ մը կտոր կտոր ընելով սպաննած էր: Այս տարի ալ այդ երիտա-ւորդին 25 տարեկան մայրը յի-մարանոց գրուել է, և հարցա-քննութեամբ հաստատուել է թէ տարա մայրն ալ յիմարու-թեան մէջ մեռած է, և թէ եղբայրն ալ խեղագար ծնած է: * * * Վաշինկթընի չինական դեսպանն ունի հարուստ սենեակ մը յատկապէս հանգերձեղնաց համար, որոց արժէքը մինչև 15000 տոլար կհաշուեն: * * * Ամերիկեան գիտական թերթ մը կմանուցանէ, թէ Բէն-սիլմանիոյ հանքածխոյ հասոյ-թին, 1882 ին, մինչև 29 ու կէս միլիոն տակառաւափ եղած է: * * * Բէնսիլմանիոյ Հարիսպուրկ քաղաքին մէջ մարդ մը 30 տա-րի բանտը մնալէն յետոյ, երբ անցեալ տարի արձակուել է, իւր տան և անշարժ կարուածոց համար՝ որ 30 տարի յառաջ 4800 մարդ արժէք ունին եղեր, այ-ժմ 160000 մարդ տրուել է ի-րեն: * * * Նոր վիճակագրէ մը կի-մացուի, թէ այժմ Միացեալ

Նահանգաց մէջ 128000 զուիցեր-յի կգտնուին: * * * Թոն Եհալինէս դ. քառ հին, ամառս 2 ին, ի Փարիզ մեռած է աղքատ ու թշուառ, 25 տարե-կան հասակին մէջ: Որդոյն հա-մար դատ բացած էր կերտըը դէմ, ստակ չէր ընդունել ըն-տանիքէն, և երկաթուղեաց վը-րայ աշխատաւորի մը տունը կը բնակէր, և աղջիկը դաշնակի դաս էւուար: Դքսուհին թոք-ախտի ենթակոյ լինելով՝ սառ-տիկ ցաւ կղզար. իսկաւ շատ ֆրֆ (տիկոնին աղբու մասն) առնելով՝ իւր մահն փութացու-ցեւ է ինքնին: * * * Փարիզի մէջ հրատարա-կեալ թերթերուն թիւն է 1291. սոցա 67ը՝ օրական ու քաղաքա-կան, 59ը՝ կրօնական, 110ը՝ ի-րաւագիտական, 240ը՝ տնտեսա-կան, վաճառականական և դը-րամական, 22ը՝ աշխարհագրա-կան և պատմական, 38ը՝ կրթա-կան, 63ը՝ գրագիտական և մա-տենագրական, 11ը՝ գեղարուես-տից, 3ը՝ լուսանկարական, 9ը՝ ճարտարապետական, 3ը՝ հնա-խօսական, 13ը՝ երաժշտական, 29ը՝ թատերական, 73ը՝ նորա-ձեւական, 438ը՝ արհեստական, 92ը՝ բժշկական և դեղագործա-կան, 51ը՝ գիտական, 24 գլխու-րական, 28՝ երկրագործական, 8՝ կատակարան, և 23՝ այլ և այլք: * * * Երեւելի կատակերդուհին Սարա Պէրնար աճուրդի հաներ է իւր գոհարեղէններն, ընդ ա-մենք 178000 ֆրանգի: Ամուսի-նը ծամալա կուգէ եղեր Ալփերի օտար ընկերութեան մը մէջ միտ-նել: Տամալա շատնոց վստած-է իւր հարստութիւնը, հայրը՝ որ Զմիւռնիոյ մէջ գաղղական հիւ-պատոս էր, քանի մը հարիւր հազար ֆրանք թողած էր: Տա-մալա գրեթէ պատանեկութեա-նը ժամանակ այս ամենն առնը-լով՝ կերաւ իմեց սպառեց, և եղաւ կատակերդակ: * * * Թշուառութիւնը մեծ ե-ղած է այս ձմեռ ի Փարիզ: Ըստ տեղեկագրութեան տեղու-թեան աղքատաց՝ 183000 կա-րօտեալք օգնութիւն ընդունել են: Այս թշուառութեան պատ-ճառք են՝ գործարանական ար-կածք, նուազումն օտար վաճա-ռականութեան, Փարիզի արտա-հանութեանց աննշան լինիլն, ուղղմունք և բազում գործոց դադարումն: * * * Նաբոլէոն իշխանի բան-տարկուիլ ու արձակուելէն յետոյ, Փարիզի մէջ սկսեւ են Բոն-Բոն անունը տալ նմա: Ըստ Թիկա-րօ լրագրոյն՝ 22 աւուրց մէջ 125789 անգամ տոգուած է այդ

բառը, և 16,012,664,800 անգամ արտասանուած: Ահաւասիկ կարեոր վիճակագրութիւն մը:

*** Փարիզի Լեռն անուն նոր թատրոնին օրական ծախքն է 5500 ֆրանկ:

*** Փարիզի և իւր արուարձանաց մէջ ջերմ խօսակցութեան առարկայ եղեր է՝ ամուսնական հետեւեալ դասն: Ամերիկացի Հարդ անուն հարուստ սեղանաւոր մը դատ բացեր է իւր կնոջ դէմ՝ ամբաստանելով թէ անհամեստ յարաբերութիւն ունի Բորթուկալի դեպքանատան կցորդ Պ. Ֆօն Մակէլլանի հետ: Դատարանն, յետ ամենայն քնննութեան, եռամսեայ բանտարկութեան դատապարտեր է ըզտիկին Հարդ և զՄակէլլան:

*** Անցեալ տարի Միացեալ Նահանգաց մէջ 1320 մարդ զոհ գացեր են՝ փոթորկաց, հրդեհից և գործարանաց մէջ տեղի ունեցած արկածից:

*** Նիւ-Եօրքի մէջ փողոցին վրայ մօտերս ձերբակալուեր է 15 տարեկան մուրացիկ աղջիկ մը՝ որ իբր գողութիւնն պառաւ, իբր մեծ մայր հագուած է և իւր կեղծ թոռնիկին համար հաց կիսորէ եղեր: Այսպիսի խաբէբայք Պօլսոյ մէջ ալ կգտնուին:

*** Այժմ նիակարայի վրայ սառէ կամուրջ մը կայ, որոյ տեսարանը նկարուած է խիստ փառաւոր: Ֆիլատէլիոյ բնակիչներէն բարեկեցիկ վաճառական մը ինքզինքն սպաննած է՝ սոյն կամիջէն վար նետուելով:

*** Անգղիոյ թագուհին 37372 արտավար կալուած ունի, որ 20273 անգղիական լիրա վարձք կըբերէ տարին: Բաց յայտանէ ունի Դէրմոնի գետինը, որ կառավարութեան պիտի մնար թագուհւոյն մահուանէն յետոյ, սակայն թագուհին անցեալ տարի գնելով զայն՝ իրեն սեպհական ըրաւ: Ի Կոպուրկ ալ անշարժ կալուածներ ունի, ինչպէս նաև ի Պատէն-Պատէն Հոհէլոհէ ամարանոյն՝ պարտիզով հանգերձ:

*** ՅԱնգղիա հրատարակեալ գիտական թերթի մը մէջ Խօսուն Շոնեւր վերնագրով յօդուած մը կկարդամք: Ի Բլէրմօն-Ֆէրբէնտ Ռուճըն անուն մարդ մը շուն մը ունի, որ «մամա» (մայրիկ) բառը խիստ որոշ կարտասանէ: Սոյն բառն արտասանել տալու համար՝ բաւական է՝ կըտոր մը հաց կամ միս ցուցնել շանը: Նախ կըքնէ կտորն, և երբ ճաշակին յարմար գայ՝ կարտասանէ սոյն սխրեկ բառն: Տէրը երբ որսէն տուն դառնայ, շունը ինքնին խոհանոցն երթալով, դանակ մը կառնու կըբերէ

տանտիկնով և բառը կարտարել: Պ. Ռուճըն տեսեր է բազում շուներ, որ «ոչ» բառը որոշ կարտասանեն. կկարծէ թէ մարդոց ջանից ու յարատեւութեան զարմանալի արդիւնքն է այս:

Ա. Զ. Դ.

Թէրճէմանը Էֆքեարի տպարանն և խմբագրատունը՝ որք ասկէ առաջ Պապը Ալի ճատտէսին զատ զատ գրատեսեակներու մէջ կգտնուէին, այս անգամ դարձեալ Պապը Ալի ճատտէսին 20 թիւ նորաշէն քարուկիւր տունը փոխադրուած են:

Դարձեալ տպագրէր: Անգղիական պատմական վէպ հեղինակութիւն Պլատոն Զուբովի, թարգմանեց Բաֆֆի. տպագրեալ ի Տիգրիս: Դինն է Տիգրիսի համար 1 թուալի 20 կոպէկ, իսկ Տիգրիսէն դուրս 1 թուալի 50 կոպէկ: Մեծ քանակութեամբ գնողներուն համար զեղջ կըլլայ թարգմանիչն նպատակն եղած է՝ Հայ հասարակութիւնը ծանօթացունել այս աշխատութեան, որոյ նիւթն առնուած է Դարբասի Մելիքներու կեանքէն: Հեղինակը աւելի քան 50 տարի կեցած է Անգղիական մէջ, և միշտ համակրութեամբ կիսօր Հայոցս վերայ:

Տօրթոր Դալտեան ժամանակէ մը հետէ իւր բնակութիւնը փոխադրած է Իսկիւտար, Սէլամիյէ, Ուզուն-զալտըրմ, թիւ 12: Գոհ կըլլան իւր բնակարանը գիմող հիւանդներն և զինքն հրաւիրողներն: Ուշի ուշով կը զննէ կիսնամէ, և որ կարեւորն է՝ ողջպահիկ կանոններ կաւանդէ:

Ընդունելութիւն Զբոսեղէն Եղեւ: Մեթոտ բողբոջին նոր, որ կըտվանգակէ բնդունելութեան ներկայած ամեն դժուարութեանց լուծումն, պարզ ու զիւրին կանոնաց միջոցաւ ցանկ մը անիւթ խելի բնդունելութեանց. աւանդեալ կանոնաց յարմարեալ հրաշանդներ՝ հանդերձ իրենց սրբադրութեամբ. ցանկ մը և ուայն բայերուն, որք նախդրու կամ աննախդիր աներեւոյթ խելի դիր կանոնն: Երկաթիբաց Յակոբ Դ. Էտիլեան: Դինն է 5 զրուշ:

Ընդունելութիւն Զարգացիչ ակումտոր անշանց, կենսագրական համառօտ տեղեկութեամբ: Հաւաւաքեց Տ. Եղիշէ վարդապետ Դուրեան: Տպագրեալ ծախիւք զրական մասնախմբի Իսկիւտար:

Լու: Ամեն կարգի ազգայնոց ընթերցման արժանի կարեոր գործ մ'է այս և կրնայ ծառայել մանկանց իրիւ նիւթ գրութեան: Դինն է 5 զրուշ:

Հայկա՛ն Եղեւ: Կամ Եղ Սեւ-բոյ Գեորգեայ Շէշմէն. Բաժանեալ յերկուս մասունն և հասունածո չորս. արար Տ. Թադէոս քահանայ Սալախօրեանց: Դինն է 4 զր:

ՄԻԻՖԹԱՀ-ԻՆԻ ՄԷՃԷԼԼԷ

Մէճէլլէ անուանեալ օրինագիրքն, որոյ տրամագրութիւնք թէ կրօնական (շէրի) և թէ քաղաքական (նիւամիյէ) դատարաններու մէջ յաճախ կգործադրուին Ամասիոյ նախնական ատեանին նախորդ հարցաքննիչ (զտայթ քեաթիլարի) Սարգիս Էֆէնար Օրպէլեան ուղեւոր դիւրագործածելի բնել, այրուբնի կարգաւ յօրինած է, որով դատի մը վերաբերեալ խնդիր մը որ յօդուածին մէջ և ինչ կերպով գործուած ըլլալը հասկնալ ուղղուած ատեն, իբրեւ ի բառարանի չուտով և դիւրաւ կըսնուի: Այս գործն ի հարկէ օգտակար կըլլայ ըլլալ ամեն անհատի, և մասնաւորապէս իրաւագիտութիւն ուսանողներու և փաստաբանաց: Ամբողջ գրքին գինն է 30 զր:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ԺՈՂՈՎԱԳԵՆՆ

Խօսքըսէն-Խօսք Տօլ. Ի-Խէ-Շէն

Աշտիկտ Օսմանեան և Գալիոյ

Բժշկական վարժարանաց

Բժէիկ Կոյէր-Էն Պաշտա

Վեցամսեայ շրջանը կրաղկանայ վեց տեսարաններէ, որք ամբողջ հրատարակեալ են արգէն: Մէկ շրջանին համար պէտք է վճարել հինգ զրշ միայն. գաւառներէն՝ 6 զրշ: Կիսամուրի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, և կեղեցեաց բանկալներն, և կեղրոնատեղին՝ որ է Կ. Պօլիս, Դումգարու, Հիսար-աիլի, թիւ 109 բնակարան Տօլթ. Իսթիւճեանի: Ամեն հասակի, սեռի, աստիճանի և կարգի ազգայնոց քով և տուները պէտք է գտնուին այս տեսարանները, և միշտ կարգացուին ու սերտուին: Առողջարանական ամենակարեւոր տեղեկութիւններ կտարուեալին, մեծախնամով խմբագրեալ: Այս տեսարաններն առնող, կարգացող, սերտող և գործադրողներն բնապէտք չեն ունենար բժշկի, և ախտք ու հիւանդութիւնք չեն կրնար իրենց մերձենա:

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՋԱՏԻ ՀՈՒՂՈՈՒԼԻ

Դեղորդի՝ ստամոքսի և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ քնտիր է սոյն դեղահատը, և մեն ջրային տկարութեան ու ծայրագիւղեան և տխրութեան համար. կըջնջէ և անձեռ կընէ ամեն տեսակ անկարգութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանդարեալ վիճակը կը կանխադէպ և գրգռելով կենսական գործարանները կը գործայնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութիւնով սրտախառնութիւն, կըծուրծուր, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ, մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր սոյն աղանդութիւններ որ չառանգամ դանաղան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ ու յանգ և բնական դիւրք կըլլան:

ONGUENT HOLLOWAY

ՄՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՂՈՈՒԼԻ

Մարման հիւանդութիւնք և վերք բուժելու մասին տեղեցած պարտական յատկութեանցը հումաւորի բնառութիւնը գեղ մը. հին կամ նոր խոտաւոր վերքեր, ուռեցք, քաղցիկ (լեյքէնէ), սրտեկ և ստեանց վերքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կը բաւանան. օգտակար է նաև հարցութի, հագի, սրտի բաբախման, մանածագ օգտաւ (էլ) բուտած հիւանդութեան իւր կաղաւորի, և գորտոր փղկցութեամբ խոլ (քաշմ) հիւանդութեան սպականիզ գորտութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կը գիմագրուէ:

Այս դեղորդն գործածութեան եղաւիկը նշանակուած է իւրաքանչիւր տիկ վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղափառաներու քով, և մասնաւորապէս Պապէ գարու. Թաշ խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի զեղարանը և 7 կը ծախուի:

Աւելի տանի ու գողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօրթոր Հողուէ ի Լնտօն Օքսֆորտ փողոց թիւ 533:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԽՈՍԱՆԴԵՆՈՒՊՈՒԹ

26 Փետրուար 1883

Յօնսօլտէ	13—12
Նրկաթուղեաց	Ֆրեդ. 57—20
Թրամուէյ	Օ. Լ. 3—45
1863 ի փոխառութիւն Ֆրեդ.	—
1865 ի	» 74—
1872 ի	» 65—
1872 ի	» 23—75
Օսմանեան լիրան 100 ղէն	
Մէճիկիւ	108—45
Մէթալիք	204—
Հինգնոց	1207—20
Վեցնոց	124—35
Գաւարն թուղթ (ղրիք)	92—
Գաւարն արծաթ (նոր)	94—
Ռուսիոյ թղ	90—10
Գաղղիական լիրա	87—34
Անգղիական »	109—30
Դրիմից	52—

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ
Հ. Ս. ԱՆՃԱՋԱՆԵ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԱՅ ԱՇՃԱՆ
ՍԻՒՊԴԻԼԼԻԻ ՌԱՆ ՎԱՐԻ ՏՅԱԿ 35